

szek és képesek volnának tehetségüket, életüket nagy eszméknek, nagy igazságoknak áldozni?

Nem bizony, mert az igazi nagy embert, akinek Isten apostoli útát jelölt ki, akinek kegyelmet adott nagy dolgok elvégzésére, annak kiálthatja az elvakult tömeg, hogy rendbontó, fölforgató, köpködhetik a szellemi csöcselék, szenved, igaz, mérhetetlen kínokat, de hát a kagyló nem kinyitja termi-e a legdrágább gyöngyöket?

És végül megnyugtató az, hogy minden ilyen pelda annyi lelket termékenyít meg az igazságok iránti vonzódással, hogy szája bár ostobán kiáltson „feszítsd meg”-et, a lelke az ő tudtán és akaratán kívül, más formában az igazságoknak hódol.

H.

Feljegyzések.

A szabadelvűség bankódik a néppárti diadalain. Legalább ez tűnik ki azon nagy jeremiáda hangjából, melyet az ősz Zichy Nándor gróf 80 éves évfordulóján elzökög a szabadelvűek egyik névtelen hőse a napi sajtóban.

Bántja őt az egész ünnepelés, mert szerinte a néppárti politika ünnepelte most az ő nagy diadalát; ezt hirdette egyházi és világi kürtök harsogásával a diadalittas öntudat a magyar nemzetnek. Elkeszorgi, hogy nagy politikai szomorúság fogja el a szabadelvűség barátait, mert ez az ünnep a liberális gondolatának bukása és a reakciós politika diadala, mely egyszerűsöd a szabadelvűség gyásztora.

Megváltó koporsójához, akit tegnap leköptek. Mindez történik Nagypénteken, az általános jejunium napján.

Andrássy Mihály cisztercita barát, fehér esuhás, de azért sohasem jár a templomba imádkozni. Amikor azt mondja, hogy gyerünk a templomba, ez azt jelenti nála, hogy pince, a cinterem a maga halottjaival sorbarakott hordó és átalag: ott szokta a misét tartani, paródiázva a liturgiát. Neki még a tömjénfüst is büdös. Mámoros éjszaka után a szenteket labaknál fogva akarja lehúzni az égből. Nem Isten, aki elhagyja Magyarországot. Így káromkodik egy fehér barát.

A Jöesei templom nevezetességei között egy márványdomborművet magyaráz a város bírása a kuruc uraságoknak. Ez Thurzó püspök alakja püspöki ornatusban. Az a két kis pulya, aki a palástjába buvik, jelenti ama gyermekeket, akiknek a püspök atyjukká lett, megnyerve hozzá a pápa különös engedélyét. Ezért nevezi magát miserrimus peccatornak és Indignus servus domini.

Ilyen könnyelműséggel tárgyalja az apácákat, a szentségeket, a bűjtöt, a dogmáinkat. Egyéb se kell, csak olvassa el ezeket az a romlatlan, ártatlan ifjú, eleinte megdöbben, aztán hozzászokik. Lassankint lefoszlik róla az ártatlanság románca, s mikor szemünk láttára felnő, s hisszük, hogy hitében szilárdan, erkölcsében gazdagon áll, akkor hirtelen egyháza, multja, lelkiismerete ellen támad, s ő lesz az, aki katholicus létére a nópák meséivel mulattatja blazirt társaságát.

Mert sem előszónak, sem bármiféle írásnak

Hát bizony tizenhat évvel ezelőtt egészen másképp volt, — az teljesen igaz. Akkor az egyházpolitikai harcok korában és utána is sok éveken át „bűnnel és romlással” telt idők jártak. A törvényhozás termeiben fanatikus erővel tombolt a liberális és nem volt füle az igazság meghallgatására. Ma másképp van sok minden.

A nemzet megdorodott volt a sok liberális boldogságtól és ma tiszteletreméltó lelkesedéssel az önzetlen hazafiak táborába szegődött a nemzet. Annak a jelszavait is követi, mert kiábrándult a sok hamis ígéretnel nemzetrontó álomvilágából. A lelkek kijózanodtak a mámor részegségéből és ma nemzeti alapon, tiszta kézzel, keresztény alapokon épül tovább a nemzeti megújulás korának temploma. A multat pedig ma már csak azok sajnálják, akik azt elvesztették.

Az evangélikus protestánsok egyetemes gyűlése — pénzt kér. Kéri pedig az államtól, mint kongruát. Az eddigi 1600 koronás kongrua ugyanis nem igen csábítja a tehetséges fiatal embereket a lelkesítő pályára és azért a 2400 koronás magasabb kongruális összeget kéri kintaltatni, mert a tizenhat iskolát végzett, művelt, diplomás ember aligha tud kultúriányhoz méltó életet élni még falun is 800 forintból.

Ime, milyen jó dolguk van már az evangélikus pásztoroknak. Az állami kongrua biztos jövedelme mellé bizonyosan odajárul egy kis falusi melléjövdelem is és mégis panaszokodnak és még többet kérnek a sokat szidott és sokat gáncsolt Apponyitól, nehogy éhenhaljanak. Ma már, úgy látszik, csakugyan „megfogytok” a vértanuk és az apostolok” az evangélikus egyházban. Sőt vésszes jóslatra adta magát egy esperes. Szerinte 15 év múlva nagy paphiány

nincs akkora hatása, mint a Jókai színes, gyönyörködtető előadásának.

Mégis nehéz elképzelni, hogy lehet épületes Jókai olvasása az ifjúságra nézve (a maga egészében!), ha látja egészen meztelenül az egyházi emberek bűneit, ha látja, hogy a világ összes gonoszságait rá lehet kenni a kath. papokra. A bűnöknek ez a szertelen rajza megrontja az ifjú vallásos érzését, hiszen milyen szépen lehet leszólni mindazt, ami szent előtűnik.

Regényt olvas ma minden ember s az újságon kívül ez a szellemi táplálék. Pedig a mai regények legnagyobb részt ideg- és erkölcsrontó történetek. A sok regényolvasás megárt különben akkor is, ha jók a regények.

Éppen azért a leg gondosabb elővigyázatra van szükség különösen a szülői ház részéről, hogy minden csábításnak, minden divatnak ellenállva, óvják gyermeküket a regény veszedelmeitől. Az iskolának pedig kötelessége az ifjúság számára külön kiadást adni Jókai kiválóbb alkotásaiból is, elhagyva belőle minden oda nem valót. Így az a haszon sem vesz kárba, amit belőlük lehet meríteni. Legalább visszatartjuk attól, hogy másutt keresse föl, amit nálunk meg nem kaphatott. Az erkölcsi nevelés kérdését pedig közelebb vittük egy lépéssel a megoldáshoz addig is, míg az elmélet terén kiforrik és megállapodik a Krisztus szellemében való egységes nevelés gondolata. Míg a kongresszusok üléseznek, jó lesz, ha a nevelésügyi harcosai tesznek is valamit az ifjúsági olvasmányok alapos megválogatására és rendezésére.

lesz és hogy ez be ne következzen, egyetlen orvossága ennek a 2400 korona.

Lehet, hogy ezért alakult a társadalom javítására a „Kálvin-szövetség” is, melynek gazdag programja hivatva lesz az aláhanyatlott hiteletet is feléleszteni. Ezért kéri az új teológiai fakultás felállítását is, — mert látják keresztény atyánkfiai a nagy aláhanyatlást az egész vonalon. Bizony jó, hogy már ébredni kezdenek és menteni akarják, ami még odaát menthető. Siessenek is, — mert 15 év múlva csakugyan kevés lesz még az új kongrua is, ha a modern tagadás szelleme ki nem vonul az ő kathedráikból. — Nem lesz, aki felvegye.

Hangok a mélyből.

Felénk hangok ezek. Nem szeretném, ha félreértétek.

Annak a reménybeli zsinatnak minden kényes kérdést felszínre kell hoznia. Nem szabad lepleznünk, takargatnunk semmit, mert zsinatot nem tartunk minden évben. Ha most álszeméremből valamit elhallgatunk, ki tudja mikor kerülhet az ismét napirendre, s addig az a nem bolygatott kérdés hány embernek keseríti meg az egész életét.

Igy szerény véleményem szerint nem hunyhat szemet az a zsinat a plébános és káplán közötti viszony fölött. Akárhogy akarjuk is el-tussolni, egető a kérdés.

Hiszen ezt a viszonyt eddig a méltányosság és a szeretet állapította meg. Ideális állapot volna ez, ha csakugyan minden ember véreben ott lakoznék ez a norma: ez méltányosság.

És csakugyan, ahol úgy a plébánosban, mint a káplánban meg van ez a méltányosság, ott meghittebb, melegebb viszonyt elképzelni se lehet, ott csakugyan úgy élnek, mint apa és fiú, mint tapasztalt és tapasztalatlan testvérek.

Haj, de mennyi különböző vérmérséklet és sok helyen mennyi rossz akarat mindkét oldalról! Ilyen helyen aztán hiába keressük azt a viszonyt megállapító méltányosságot s mi sem természetesebb, minthogy ilyen helyen az a viszony nem lehet más, mint rossz viszony.

Csak a vak nem látja, hogy tűrhetetlen állapotok vannak ezen a vonalon.

A kereszténység első századaiban, igaz, a keresztények viszonyait, ügyeit, bajait a szeretett törvénye intézte el. Haj, de akkor még ott munkálkodtak a hívek között a charismák, azóta nagyot változott a világ! Azóta a jognak kell uralkodnia, a jognak kell szabályoznia és döntenie. Látom, évről-évre mind vasosabb lesz az az egyházjog, csak épen ezt a viszonyt, a plébános és a káplán közötti viszonyt nem szedték meg paragrafusokba, mintha bizony a papok között még ott munkálkodnának azok a charismák! Dehogy! dehogy!

Szinte látom, hogy rohannak reám öreg kódexekből kihalászott paragrafusokkal, amelyek mintha szabályoznák ezt a jogviszonyt, de szeretném én azok érvényesülését látni az életben! Pedig véleményem szerint annak a reménybeli zsinatnak épen ezt az életet, ezt a gyakorlati életet kell rendbehozni.

Az a káplán, ha beállít oda, ahova helyezve van, először is nem tudja, lesz-e neki fizetése. Azaz pardon: azt tudja, hogy írásban mégis talán van, de hogy mennyi, mikor kapja meg a plébánosától, arról halvány sejtelmé sincs. Ha nem kap fizetést három hónapig, akkor hallgat három hónapig, ha ellenben félsz-

tendeig nem lát pénzt, akkor aztán felesztendeig hallgat. Ez, vagy az a ruhadarabja hiányzik, kér pénzt hazulról, ha csak meg nem akar fagyni. (Megtörtént.)

Igy kell tennie, ha nem akar összeférhetetlen, rebellis hírbé kerülni, ha jól nevelt káplán akar maradni.

Van talán három filia. Mindenikben iskola, no persze otthon is van. A plébános megmondja: az összes iskolákban a káplán úr fog tanítani. A káplán „úr” előtt rémlik valami, hogy talán ez még sem igazságos dolog, de ha a plébános úr azt mondja, hiszen a káplánra nézve az törvény. No és hol van az a paragrafus, amely jogot adna a káplánnak, hogy ez ellen még keres formájában is fészolaljon.

Legfeljebb, hogy ebben a szomorú, nagyon szomorú dologban vicceljek is, azt mondhatná, hogy ő segédlelkész, tehát neki segítségnie kell a plébánosnak a munkában, de hogy segítsen annak, aki maga nem dolgozik? De bizony ez a titulus sovány jogforrás.

Azt hiszem, nyilvánvaló, hogy mindkét félnek érdeke, hogy ezt a viszonyt bölcsen, a mai követelményeknek megfelelően szabályozzák.

A káplánoknak első rangú érdeke, hiszen csak ezzel a szabályozással lépnek ok a jog területére, lépik át a jog sáncait. Eddig kívül voltak s az ő hangjuk csakugyan a mélységből hangzott föl.

A plébánosok is voltak káplánok, tudják bizonyára, miről van szó, a káplánok is lesznek plébánosok, s az az alkotandó jogviszony őket is kötelezni fogja.

Igaz, ahány hely, úgyszólván annyi a viszony a plébános és káplán között, amelyet szabályozni kell, épen azért a zsinat írja elő és szabályozza azokat az ügyeket, amelyek mindenütt közösek és mondja ki, hogy minden helyen r e n d e s b é r l e v é l készítendő a plébános és káplán között, amelyben úgy a plébános kötelezettségei felsorolandók: miket tartozik adni, mit követelhet a káplán (ellátás, takarítás, fűtés, világítás stb.), honnan kapja a káplán a fizetését, mikor, mennyit, hol, ki által? stb.

Viszont a káplán kötelezettségei is felsorolandók: melyik iskolákban tartozik tanítani, heti hány órában, joga van-e a plébánosnak egyéb teendő végzése címen a káplánt a hitoktatástól elvonni, van-e joga a hitoktatónak fuvarot kérni és kitől? Mikor tartozik prédikálni, a temetések, provideások hány százalékát tartozik végezni? okvetlen a filiákban minden temetés, minden provideálás a kápláné-e? stb. stb. Annak a bérlevélfelelnek megfelelő rubrikákat bizonyára körültekintően, mindent összefoglalóan tud majd a zsinat készíteni.

Hiszen ha ilyen világos paragrafusaink lesznek, akkor is mennyi, de mennyi kérdést kell még mindig a m é l t á n y o s s á g r a b i z n u n k, amelyeket pontokba szedni s precizizálni nem lehet. Csak azokat győzze az a méltányosság tűrhetően is elintézni!

Bár e hangok a mélyből felszínre jutnának s bár fogadnak olyan lélekkel, amint azokat leirtam, akkor talán a j o g visszaállítaná mindenütt káplán és plébános között azt a s z e r e t e t e t, amelyre eddig mindig alapítottunk s amely — sajnos — olyan sok helyen hiányozván, a levegőbe építettünk.

Egynek a sok közül ezeket le kellett írni, legyen az

(*)

Két miniszteri rendelet.

Gyermekeink erkölcsi nevelésének előmozdítására nem rég látott napvilágot 78395/1909. sz. vallás- és közokt. miniszterium rendelete. Mindnyájan örömmel üdvözlöttük. Új idők fuvalmát érezzük. S minél magasabb helyről jön, annál nagyobb terfogatra fog kiterjedni.

E rendelet a vallást oktatók és tanítók közös működését célozza a nagy erkölcsi megújodásra. Ha vállvetett munkához reformált családi nevelés is járulni fog, — az állam intenciója megvalósul. Első a szülői nevelés megújodása, újra oltása. Iskola csak második lépés. Jól mondja a Néptanítók Lapja 46 ik számában: „Arany az ember, ha salakjától, salak az ember, ha aranyától fosztja meg a nevelés.”

Jelen alkalommal nem célok a család előkészítő erkölcsi nevelésének jogosultságát és szükségességét bizonyítani. Inkább a hivatkozott miniszteri rendelet igazán jól óhajított szándékára támaszkodom s így értelmezem. A tanító az iskolában, de az iskolán kívül is fogjon valóságos kezét az erkölcsnek első sorban hivatott öreivel. Ha fölvilágosítását, tanítását, figyelmeztetését a szülőkre is kiterjeszti, — iskolai munkáját megkönyviti s miniszteri rendelkezés céljához közelebb jut. Népe elhintett mag ki fog kelni s kezei alá kerülő tanulóiban fogja iskolán kívüli tevékenységének gyümölcsét élvezni.

Találón jegyzi meg a N. L. említett száma: „a tanító lépje kontaktusba a szülőkkel.” Erre a lehető legkedvezőbb alkalmat nyújtja ugyancsak a vallás- és közokt. miniszterium mult évi 114,852. sz. rendelete. A rendeletnek tartalma az, hogy a tanítók vagy a tanítónők felvilágosító népszerű, önművelésre serkentő s édesgető előadásokat, felolvasásokat tartsanak. Aki a népet szereti, szellemi fejlődésen örvend, előhaladását óhajtja, — az kapva kap a buzdító intézkedésen.

Bár a miniszteri utasítás egyenesen nem mutat rá, — mi körül mozogjon az az előadás, fölolvadás, — az Országos közoktatási tanács irányt jelöl, amikor gazdasági, háziipari, történelmi, irodalomtörténeti, természettudományi, szövetkezeti, szociológiai s más ismeretterjesztő kérdésekről kész felolvasásokkal szolgál.

Elégé meg nem-becsülhető intézet végrehajtásával a tanító közelebb férközhetik a szülőkhöz. Helyi körülmények szerint megvalogatott témák erkölcsi alapon fognak nyugodni. Száz meg száz alkalom nyílik, hogy bármilyen águ fölolvadás, előadás keretében ne csak oktatólag, hanem nevelőleg is hasson hallgatóira.

Az állam ajánl, buzdít, — egyuttal jutalmaz is. Évenként minden előadásért hat koronát ad. Ha a községben egytanító iskola van — nyolc; ha több tanító iskola — tizenhat előadást jutalmaz.

Nem a pénzszerzés fogja vezetni s ösztönözni az illetőt, mert hazafias, vallásos, kulturális néperért lelkesedő tanító e nélkül is külső munkálkodás terére lép, — azért mégis az állam méltányolja fáradságát s elég bőkezűen honorálja iskola falain túllépő buzgólkodását.

Most pedig néhány szót a Katolikus Népszövetség igazgatóihoz! — Buzdítsák s kérjék fel a tanítókat, tanítónőket, hogy 114852/1909. sz. miniszteri rendeletet a K. N. gyűléseinek tárgysorozatai között valósítsák meg. Hozzák ide ismeretterjesztő gondolataikat, kulturális tanácsaikat. K. N. gyűjt halás hallgatókat, kik követni fogják okos gazdálkodásra, iparüzésre irányuló oktataisaikat. Mutassák ki a történelemből a religió szerepét, a természettudományoknak megértése, gyakorlati életre alkalmas pontjait.

Népszövetségi gyűléseket látogatják a nők is. Jöjjenek tehát a tanítónők. Kíméletl érzellemvilágukkal, gyakorlati tudásaikkal bilincseljék le a családok, az anyák, a szülők szívét. Értessék meg, milyennek kell lenni a nevelésnek, a házi iskolának, minő ferde s téves szokásokat irtsanak ki. Így a népszövetségi gyűlések számára gazdag tartalom kínálkozik.

Ezáltal a vallás- és közokt. miniszteriumnak az erkölcs nevesítésére, fejlesztésére és a nép művelésére kiadott rendeletei a tanítószag fardhatatlan kezei között életet öltenek. Megokadatot, időszzerű két magas felhívás akkor nemcsak az államnak, családnak, közoktatásügynek, a tanítóit kar tekintélyének, szellemi s anyagi előnyének lesz hasznára, hanem általa a K. N. is sokat nyer. Hisz a K. N. zászlóján a népek erkölcsi nevelése és célszerű kiművelése, fölvilágosítása áll. Tehát alakuljanak a N-nek keretei s azokba hazánk vallásos önzetlen népművelői is siessenek minél több mézet hordani.

Lázár László.

A csiki iskolák ügye.

B a l l ó csikvármegyei kir. tanfelügyelő a kath. iskolákat nem államosítja, csak a községek váltak azzá; pedig Csikszentdomokos, Rákos meg Tusnád nem volt község, de állammiakká lettek, vagy államosítás alatt vannak, azért, mert Balló nem „államosít.”

Különbön álljon pro memoria sajátkezü tudósítása a mi iskolánk államosítási manőverje igazolásául.

Iskolánk épülete modern, tantermei túlszárnyalják bármelyik állami iskoláét, felszerelése hiánytalan, ha a tanítók ellen lenne kifogása, jelentse fel a főtanhatóságnak, de az állam által előirt kifogásoknak nálunk gondolatjelét sem találja meg a nem államosító tanfelügyelő úr.

Van egy nagy hiányunk: a harmadik tanerő, minek beállításáról én gondoskodtam. Eladtunk ugyanis miniszteri engedéllyel a kath. nép erdejéből az aranyosításakor kiszakított 69 hold erdőből 7000 koronaért fat; azonban a titkos kezek ezen eladást — állítólag — megsemmisítették, hogy annál könnyebben eltűnjön szintiszta kath. iskolánkól szent vallásunk jelvénye: a kereszt, autonómiánk függetlensége, vagyonunk tulajdona s kath. jövő nemzedékeink hitvallása.

De beszéljen a harci riadó:

1895. szám.

1909.

Tisztelt Iskolaszék!

Ismerve úgy a politikai-, mint a hitközség szegénységét, az ottani iskolát az államosítandó iskolák jegyzékébe felvettem. Amennyiben az iskolaszék hozzájárul az iskola államosításához, felhivom, hogy f. é v i d e c e m b e r h ó S á i g minden sürgetés bevéására nélkül jelentse be a következő adatokat:

1. Milyen az iskolaépület? Hány tanterem van, hány tanuló képes befogadni? Milyen a felszerelése?

2. Mennyibe kerül a hitközségnek az iskola fenntartása? (tanítófizetés, dologi kiadások) s e fenntartás az állami egyenes adók hány %-ának felel meg?

Megjegyzem, hogy erről a községi eljáróságot is értesítettem s ha a jelzett határidőig jelentést nem kapok, ennek hiányát nemlegesnek tekintem.

A kért adatokra az előkészítő munkálatok miatt van szükségem, mert a róm. kath. is-

koláknál az államosításhoz annak idején az egyházi főhatóság hozzájárulása is szükséges. Csikszereida, 1909. november hó 23-án.

Dr. Balló,
kir. tanfelügyelő.

Igy szól a nota, melyhez több kommentár nem kell, csak annyi, hogy én ismerem szegénységünket, de nem az iskola szegénységét, mert iskolánknak van 69 hold kinőtt erdeje s ennek időszaki jövedelméből iskolánkat fejleszteni, tanítóink fizetése kiegészítését fedezni bőven lehet anélkül, hogy a szegény, agyoncsigázott népet új iskolai adókkal terheljék, azt a szép vagyont, amely a kath. nép tulajdona, az állam polipkarjaiba áttelekkönyvezzék s kántori állásunkat veszélynek kitégye stb. stb.

Kis jókarat tanfelügyelő úr s államosítás nélkül is ott leszünk, mint a többi jó kath. iskola.

Csikszentimre, 1909. november 26-án.

Lőrincz Sándor,
plébános.

*

Csikvármegye kir. tanfelügyelőjének hivatalos átirata a csikszentmihályi róm. kath. iskolaszékhöz.

1895. szám.

1909.

Tisztelt Iskolaszék!

Ismerem úgy a politikai-, mint a hitközség szegénységét, az ottani iskolát az államosítandó iskolák jegyzékébe felvettem. Amennyiben az iskolaszék hozzájárul az iskola államosításához, felhívom, hogy folyó évi december hó 8-áig minden sürgetés bevarása nélkül jelentse be a következő adatokat:

1. Milyen az iskolaépület? Hány tanterem van, hány tanulót képes befogadni? Milyen a felszerelés?

2. Mennyibe kerül a hitközségnek az iskola fenntartása? (tanítói fizetés, dologi kiadások) s a fenntartás az állami egyenes adók hány %-ának felel meg.

Mezjegyzem, hogy erről a községi előjáróságot is értesítettem s ha a jelzett határidőig jelentést nem kapok, ennek hiányát nemlegesnek tekintem.

A kért adatokra az előkészítő munkálatok miatt van szükségem, mert a róm. kath. iskoláknál az államosításhoz annak idején az egyházi főhatóság hozzájárulása is szükséges.

Csikszereida, 1909. november 23-án.

Dr. Balló,
kir. tanfelügyelő.

A tisztelt kir. tanfelügyelő nem mond igazat akkor, amikor azt állítja, hogy Csikszentmihályi politikai község és hitközség szegénységét ismeri. Csikszentmihály, mint politikai község Felesikon a legvagyonosabb községeknek egyike volt idáig: 7—8 ezer forint évi bevétellel. Azért vagyok bátor megkérdeni a kir. Tanfelügyelő úrtól: ki kérte fel Önt arra az előzékeny szívességre, hogy a csikszentmihályi róm. kath. jellegű iskolákat az államosítandó iskolák jegyzékébe felvegye?

Miben nem felelek meg a szentmihályi iskolák az országos törvények követelményeinek?

Miért tette a kir. tanfelügyelő úr magát hivatalos érintkezésbe iskoláink célba vett államosítása iránt a községi előjárósággal? Nem azért-e talán, hogy a községi előjáróság kurázsit kapjon arra, hogy egyik tanítónknak a község pénztárából járó fizetés részleteit megvonja? Miért dühödött annyira neki a kir. tanfelügyelő úr a csikvármegyei róm. kath. iskolák államo-

sításának? Hisz ezekből az iskolákból került ki az a roppant sok intelligens ember, akik az ország minden részében tekintélyes állomásokon szolgálják a hazát és dicsőséget szereznek a székely névnek. Ön is kir. tanfelügyelő úr róm. kath. jellegű elemi iskolában kezdte volt meg tanulmányait, róm. kath. kántortanítói kenyerén nőtt fel mostani nagyságára. Róm. kath. alapítványon tanult. Róm. kath. főgimnáziumban tanároskodott. Miért haragudott meg annyira iskoláinkra? Miért akarja Csikvármegyében a kath. iskolákat államosítással beszűntetni. Ön kir. tanfelügyelő úr mióta jelen tekintélyes állását elfoglalta, üldözési mániában szenved. Üldözöbe vette iskoláinkat azért, mert azok kath. jellegűek. Látja tanfelügyelő úr, működését elítéli még felsőbb helyeken is. Sokan azt mondják, hogy Uraságod háládatlan pozícióba csinálta magát az egyházzal.

Ön kir. tanfelügyelő úr úgy látszik, hogy a katolikus jellegű iskolák romjain akar felemelkedni a nagyság szédítő magaslatára. Eszembe jut itt Nagy Sándor, akit azt hiszem nem fog mégis tulzárnyalni. Nagy Sándor megölte tanítóját Kallisthenest. E tényére vonatkozólag mondja egy pogány világbóles: hogy e büntény Nagy Sándor életében oly szennyfolt, melyet sem arany, sem lovagiasság, sem hősiesség, sem győzelmeinek megszámlálhatlan koszorújával soha le nem moshatott, mert akárhányszor mondani fogják, hogy Nagy Sándor ezer meg ezer ellent földre terített, meg fogják említeni azt is, hogy Kallisthenest meggyilkolta! Mikor mondják, hogy Dariuson, a perzsa királyon győzedelmeskedett, hozzá teendik, hogy Kallisthenest megölte. Önről is kir. tanfelügyelő úr mondhatják, hogy a katolikus egyház kenyerén nőtt fel, de utána fogják mondani azt is, hogy a katolikus jellegű iskolákat kivégezte; mondani fogják, hogy katolikus kántortanító fia volt, de utána fogják mondani azt is, hogy mint ilyen a katolikus iskolák jellegét lomtárba helyezte.

Mondani fogják, hogy katolikus főgimnáziumi tanárból lett kir. tanfelügyelő, de azt sem fogják említeni nélkül hagyni, hogy mint ilyen a katolikus jellegű elemi iskoláknak háborút ízent.

És Ön bátran halad megkezdett útján, mert azt a papot, aki az Ön eljárása ellen merészkedett szavát felemelni, Ön megbírságot, a másikat bepereléssel megfenyegette. És így talán abban a meggyőződésben ringatja magát, hogy Csikvármegye papsága összedugott kézzel fogja tovább is nézni az Ön működését. Azt hiszem eszalódni fog, meg fog mozdulni a papság is talán. Vannak nekünk egyházi tanfelügyelőink, főespereseink, kiknek kötelességük vizsga szemmel kísérni az Ön működését. S ha találnának lenni papok, akik helyeselnék az Ön működését, amit nem akarok hinni, hát nézünk szembe azokkal.

Ajánlom Önnek kir. tanfelügyelő úr, álljon be az alkoholelles szövetségbe, s ottani jó példaadással hasznosabb szolgálatot fog végezni a társadalommal szemben, mint az iskolák neki-dühödött államosításával.

Jakab Lajos,
alesperes-plébános.

**Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis
tollal és pénzünkkel az egyházmegye-
gyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen
lapunkat.**

H I R E K.

— **Kérem. Már csak nem maradunk el a világtól annyira, hogy karácsonyi mellékletet ne adjunk! A szerkesztőség kéri alázattal a munkatársakat, hogy legkésőbb 10-ig a melléklet számára küldjenek be cikkeket. Lapunk kétszer olyan nagy terjedelemben fog megjelenni.**

— **Személyzetiek.** Püspök urunk edesanyja, a mi Kegyelmes asszonyunk, leányának, Hohelohé hercegnének kíséretében kedden ideérkezett, hogy a püspöki rezidenciának részere fenotartott keleti szárnyában téli szállását elfoglalja. Isten hozta körülükbe s kívánjuk, hogy a gyulafehérvári téli kúra drága egészségét fenntartsa és megacélozza.

— **Új gimnáziumi igazgató.** Az igazgatótanács nov. 15-iki rendes ülésén püspök urunk előterjesztésére a brassói igazgatói állásra egyhangulag Ágoston Lajos ottani főgimnáziumi tanárt választotta meg. A kinevezés most érkezett le Brassóba, ahol általános helyesséssel találkozott. A kinevezéssel megüresedett matematikai és fizikai tanszakra pályázatot hirdetett az iskolai főhatóság.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium a hittanhallgatók közreműködésével f. évi december 8-án a Mária gyülekezetbe való felvétellel kapcsolatosan d. e. a székesegyházban, d. u. saját dísztermében I m m a e u l a t a ü n n e p s é g e t** rendez a következő műsorral: D. e. 9 órakor nagymise: 1. Ecce Sacerdos, Thielentől, éneklő a hittanhallgatók férfikara. 2. Szentmise, Ett Gáspártól és Witt Ferenctől, éneklő a vegyeskar. 3. Graduale, Kügele Richárdtól, éneklő a vegyeskar. 4. Offertorium, Thielentől, éneklő a vegyeskar. 5. Laudatio, éneklő a vegyeskar. 6. Veni Sancte, éneklő a vegyeskar. 7. Mária-dalok, éneklő a vegyeskar. 8. Tantum ergo, éneklő a férfikar. Áldás. — D. u. 5 órakor: 1. László A.: Ave Maria, előadja a főgimn. zenekara. 2. Nemzeti zászló, szavalja szerzője: Szaláyi Mátys pn. 3. Thienen, Zord világunk, éneklő a vegyeskar. 4. Ünnepi beszédet mond Bujáki Domokos főgimn. tanár. 5. Patrona Regni Hungariae, éneklő a magánhármaskar. 6. Rosty K.: A seregély, szavalja Steigerwald Árpád I. o. t. 7. Mária, Isten temploma, éneklő a vegyeskar. A szép ünnepekre ismételtén felhívjuk a vidékiek figyelmét, hogy azon mennél nagyobb számban részt vegyenek.

— **Népszövetségi népgyűlés.** A kath. Népszövetség gyulafehérvári szervezete vasárnap délután érdekes tárgysorozattal tartott népgyűlést. Két aktuális téma szerepelt a műsorban, az egyik gróf Zichy Ándor ünneplése, a másik a szekularizáció kérdése, amely ez ideig újszólóval csak a katolicizmus ellenségeit érdekelte, de magukat a katolikusokat igen kis mértékben.

A gyűlést lovag Ávéd Jákó ny. főgimn. igazgató nyitotta meg, mint a kath. Népszövetség helyi igazgatója. Az erők egyesítését sürgette. Rámutatott arra, hogy a korunkban megindult kath. mozgalmakban a katolikus élet mélyen érintő következmények előjeleit lehet látni. Kath. nagygyűlések, népszövetség, sajtótársaság mind olyan mozgalmak, melyeknek horderejét, ha kellőképen tudnánk fejlődni, mi csak sejtethetjük. Azt azonban máris tudhatjuk, hogy ezen mozgalmaknak eredménye csak úgy lehet, ha ezen egyesületek tagjai egész erejüket fordítják munkára, mert amilyen mélyrehatók a mozgalmak, olyan mélyrehatók az ellenmozgalmak is. Természeti törvény azonban, hogy több kisebb erő egyirányú együttes működése olyan mozgási akadályokat tud legyőzni, melyeket az egyes erők külön-külön legyőzni nem

képesek. A természetből pedig az embernek mindig okukra kell! Meg kell tehát fontolnunk, hogy a katolikus népszövetségben is az emberek, mint külön álló erők, oly magasztos célok elérésére szövetkeztek, melyeket csak együttes erővel lehet elérni.

Fájdalom, Magyarországon nagyon sokan vannak, kik a közös célokra való működést másokra bizzák, vagy társaikkal homlokegyenest ellenkező hatást gyakorolnak. Innen van az egyház ellen intézett sok tamadás és a társulatok nagy részének pangása, vajudása.

Mekkora energia lehetne abból, ha a kath. népszövetségnek mind a 230 ezer tagja teljes erejével folya be a kitűzött célok elérésére. Csak a most 80 éves és országsszerte ünnepezt Zichy Nándor gróf lelkesedésével, hitevel sietne mindenki a közös munkára! Többet kell dolgozni hitünk, egyházunk és embertársaink javára. Itt a passzív szereplés nem sokat ér. A passzív szereplés éppen annyit ér, mint az írásnak az a fája, mely nem terem gyümölcsöket.

Ezt a mély meggyőződéssel elmondott megnyitói beszédet méltán hallgathatta nagy figyelemmel a közönség. Bizonyára joggal emlegette, hogy a kath. egyesületek elszánt munkásságot érdemelnének passzív viselkedés helyett. Mert hogy fogjuk megvédeni a magunk javait, ha az összesség javainak a megvédésében is a tetlen szemlélő szerepére vállalkozunk?

Zichy Nándor ünnepléséről Király Gáspár főgimn. tanár szólott. Méltatta a nagy férfiú érdemeit, melyeket közéleti szereplésével szerzett a katolikus ügyek javára. Kiemelte mintaszereplését, melynek egyetlen anynyka sincs, csak fényes tisztasága. Lelket az isteni világosság aranyos ragyogása sugározta be mindig, az ő léte méltó tehát a követésre. Az ő útjain rá lehet találni a lelki bekeség és megnyugvás kincseire. Ezt a beszédet különben a Köznyelvelődés jövő száma közölni fogja.

A szekularizációról Dr. Kontz Viktor ügyvéd tartott előadást. Jogi és közgazdasági oldaláról világította meg a témát. Azok az érvek, melyeket az egyházi javak elkönfiskálása mellett fel szoktak hozni, a történelem világításánál sehogyan sem állják meg a helyüket. A szekularizáció az egész jogrend felforgatásával fog jární. Közgazdaságilag pedig óriási visszaesést rejt magában azon előnyök helyett, melyeket a páholyokban oly büszkén emlegetnek. A tartalmas előadás szintén jóni fog lapunkban.

Az előadások között a papnövendékek kara énekelt Resch L. György karnagy szakértő vezetésével. Tamás Jenő theologus pedig nagy hatással szavalt el egy, az ősz vezérhez írt, emelkedett hangú költeményt.

A gyűlést Dr. Fejér Gerő főgimn. tanár zárta be remek beszéddel. Szólt a szekularizálók képtelen követeléseiről. Ezek a páholyban bujkáló hősök már papi javakat emlegetnek egyházi javak helyett. Nyilvánvaló, hogy ez megtevésztésre szánt gonosz felremagarázása a tenyeknek. Azt akarják ezzel mondani, hogy az a nagy vagyon tulajdonképpen a papok hizlalására való. Pedig a legutolsó bírózianernek is százsorta rakottabb asztala van, mint az erdélyi püspöknek. Találó példákat és érveket hoz fel tovább is a szekularizálók erőszakos terveinek megvilágítására, majd aztán Zichy Nándorról emlekezik meg a szeretet és tisztelet őszinte hangján és mindnyájunk lelkéből jövő fohászokkal lejezi be: Tartsa meg az Isten sokáig ősz vezérünket, gróf Zichy Nándort!

— **Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egyesület** november 27-én a gyulafehérvári városháza tanácsstermében a tagok élénk részvételével rendezt vá-

lasztmányi gyűlést tartott, amelyen Kórodý Péter dr. székelyg. kanonok elnökölt. Kárpis s titkár jelentéseivel kapcsolatban hálás köszönetet fejezte ki az egyesület Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának és Novák Ferenc polgármesternek azon szívélyes vendégszeretért, amelyben a város a múzeumok és könyvtárak országos szövetségét gyulafehérvári látogatása alkalmával részesítette. A régészeti múzeum részt vesz az 1910.-ben Wienben rendezendő nemzetközi vadászati kiállításon több tárggyal, köztük értékesek az Árpád-kori nyíl- és dárdáhegyek. A véd Jákó jelentést tett a múzeum megvizsgálásáról. Ebből kifolyólag elhatározták, hogy a múzeum további kibővítése érdekében kerést intéznek a főfelügyelőséghez, a múzeum négy ablakát közbiztonság szempontjából vastáblákkal látják el. Cserni Béla dr. múzeumőrnek elismerő köszönetet mondtak a múzeumnak gondos vezetéséért. A múzeum tárgyairól több tudományos cikk jelenik meg közelebről a szakfolyóiratokban. A múzeumőr jelentése szerint a római asatásokat október 4.—22.-ig folytatták, amikor egy köveztes régi római utcát, egy rostra-t v. szentélyt hoztak napfenyre. Többen ajándékokkal gyarapították a múzeumot. Székál pénzt. ellenőr jelentése feltárta az egyesület vagyoni helyzetét. Bizottságot küldtek ki az államügyek kezelését illetőleg az alapszabályok módosítására. A közgyűlést december 18-ra kitűzték, amikor Zlamal A. emlékeztetőt mond Ujfalu s i József dr. volt ügy. alelnökről. Megbeszélés folyt a tisztségnek a közgyűlésen leendő betöltéséről. Nyilvánvaló ezekből, milyen buzgón működik a régészeti egyesület.

— **Erzsébetvárosból** írják nekünk: Az Avédik Lukács halálózása, Góvrik Gergely h. lelkésznek főapáttá történt megválasztása és Csiky Lukács h. lelkész lemondása folytán úresedésbe jött örményszertartási plébánosi állásra a nemes város képviselőtestületének kath. tagjai közgyűlésre összegyűlven, egyhangulag Steinhauer Ferenc alesperest, latinszertartási plébánost választották meg s megkérték püspök urunkat, hogy az apostoli szentszéktől eszközölje ki az engedélyt a ritus változtatásra. Addig, amíg ezen eddig szokatlan engedély az apostoli szentszéktől kieszközöltetnék, h. plébánosnak neveztetett ki.

— **Egyházirodalmi iskola.** Egy ismeretlen jötevőnek 200 frankos adománya lehetővé tette, hogy szerény körülmények közt fribourgi tizenegy magyar theologus egyetemi hallgató körében megalakulhatott az Aquinói Szent Tamásról elnevezett fribourgi egyházirodalmi iskola, mely programjába nemesak az idegen nemzetek viszonyainak tanulmányozását vette fel, hanem a külföldet is meg akarja ismertetni a magyar katolicizmus törekvéseivel és munkálkodásával. Azért gyűlésein német, francia és latin előadásokat is lehet tartani és vendégeket mindenkor szívesen lát körében. Az egyesület, mely az első egyházirodalmi iskola Fribourgan (Schweiz), már igen jól sikerült megnyitói előadást tartott és az idegenek is szép jövőt jósolnak neki. Adja a jó Isten, hogy ez teljesüljön is!

— **A dévai polgári leányiskola** kath. nővendékei nov. 19-én megalakították a „Május Királynője”-ről és magyar Szent Erzsébetről nevezett kongregációt. Örömmünnepe volt ez a nap, melyen égi Anyánk iránti szeretettől áthatva felajánlottuk neki szívünket s egész életünket! A felvétel ünneppel egybekötve történt, amit: „Könyörgés Máriához” című énekkel nyitottunk meg. Azután következett egy szavalt: „Szentkép az erdőn.” — melyet Csónka Mária mondott. A kongregáció céljának, Szűz Mária

erényeinek ismertetése fényes pontját képezte ünnepegyünknek, amelyet az alakuló gyűlés elnöke: P. Miklós eszetelt lelkes szavakkal. Kongregáció védőkészségét elvállalták: özv. Barcsai Kálmáné, Pogány Bláné és Borostyán Beláné úrnők. Praeses: P. Miklós. Praefectus: Csónka Mária; Assistentek: Dénes Mária és Vildt Ilona. Tanácsosok: Hajtman Irén, Farkas Anna, Springal Margit, Vincze Jolán, Pózsónyi Olga, Lázár Anna. Jegyző: Dürr Róza. — Tagok száma: 70. A választás után P. Miklós az imádság hasznos és szükséges voltáról beszélt, s annak a lélekre gyakorolt hatásáról. Ezek után Dénes Mária szavalt: „Szent Erzsébet” című költeményt. Az ünnepegyt a polgári leányiskola énekkara zárta be, Bartha Anna vezetésével. „Nagyasszonyunk, hazánk reménye” című dallal, mely után jó Anyánk iránt való tisztelet- és szeretetben megerősödvé, azon elhatározással távoztunk, hogy a „Szeplőtelen Fogantatás” ünnepe dec. 8-án újra találkozunk. (B. J.)

— **Ünnepletés.** Fényes társas vacsorát rendezett Kézdivásárhely Pál István referens húsz éves működése tiszteletére. Volt több felköszöntő, melyben a jubiláns fáradhatatlan hosszú működését méltatták.

— **Nepszövetségi gyűlés.** A csikrákosi helyi szervezet folyó évi november 28-án vasárnap gondosan előkészített, igen népes értekezletet tartott, amelyen tagok és nem tagok is nagy számmal vettek részt. A gyűlés értéket nagyban emelte az, hogy azon a nagy hitközsg egész intelligenciája is megjelent. Dicséret illeti itt elsősorban a hitközsg területén működő áll. el. iskolák tanítóit, akik — egy kivételével — valamennyien megjelentek és akik a népszövetségi eszme legbuzgóbb előharcosai és agitátorai. A gyűlés hadiszemlét tartott a szervezett fölött és örömmel állapíthatta meg, hogy az érdeklődés és lelkesedés nemhogy csappant volna, de sőt a szervezet napról-napra erősödik. Ez a gyűlés meg epen hatalmas lökést adott a gyarapodásnak. Az elhangzó lelkes beszédek hatása alatt, elsősorban a helyi igazgató nem lankadó lelkesedése, buzdító szavai nyomán oly rohamos a jelentkezés, hogy van remény rá, hogy a tagok száma rövid idő alatt megháromszorozódik.

— **Floth Adolf** miniszteri tanácsos, a bethleni plébánia nagylelkű alapítója, a Pápay műszaki tanácsos terve szerint készült új templomnak sikerült fényképével lepte meg a főpástort. A fénykép hátán ezen megható dedikációt olvastuk: „Alapítványi Gusztáv István templom Bethlenben. Gr. Majláth Szent István Károly erdélyi püspök úr öccsellenciája humánus gyözelmének monumentuma. Építése megkezdett 1908. aug. 4., befejeztetett 1909. nov. 20. Nunc dimittis servum tuum. F. A.” Viszonyosul Ó Szentségének kitünően sikerült nagy fényképét küldte meg a püspök úr X. Pius pápának saját kezű dedikációjával: „Deus omnipotens repleat te omni benedictione Pius PP. X.” Kívánjuk, hogy Krisztus helytartójának áldása aranyozza be a tisztes öreg házaspár számos hátralevő éveit.

— **Szent Antal** székely **mindenfelé.** Székelyudvarhelyt nov. 23-án volt; fénypontját képezte Beldy Margit grófnő művészi zongorajátéka Embery Árpád képviselőnek nagyszabású szabad előadása a szt. keresztől. — **Segesvárt** nov. 21-én volt ily estély nagyon kedves és vonzó programmal, melyből kiemeljük Fonyó Pál plébános felolvasását a „Keresztény jótékony és a modern humanizmus”-ról; a második estély nov. 30-án tartották. Felolvasást tartott Farkas

Károly „A szt. Antal szobra” címmel. — Brassóban szent Antal estélyek tartását akarja meghonosítani Meissel József, az agilis plébános. F. hó 28-án vasárnap tartották a másodikát, melyen az elemi iskola rajztermét zsúfolásig megtöltötte a közönség. Énekeltek a zárda növendékei, mely után Halassy Anna szavalta szépen Várady Antal „Ave Mária” költeményét. A műsor tulajdonképeni pontját Wasylkiewicz Viktor dr. főgimn. tanár felolvasása képezte. Targyat a népköltészet virágos mezejéről fűzte koszorúba a tanulságos értekezés helyell-közzel, humorral föleresztve kellemes percekert szerzett a hallgatóságknak. Bosin Endre gimn. tanuló szavalata és a leány növendékek éneke zárta be az előadást. A két estély 105 kor. 62 fillert jövedelmezett a szegények részére. A harmadik estélyt a felnőtt lányok kongregációja rendezti.

— **Bordosról írjak:** A kath. népszövetségnek kiskülföldönti szervező bizottsága nov. 21-én Bordoson is megjelent az alakulógyűlés megtartása végett, hol Mártónffy Sándor ker. főesperes, biz. elnök, Kádár Mátás, Szabó Dénes pléb.-ok és Kovács Nándor, voltak a szónokok. A szónokoknak a népet élő, fáradságot nem ismerő buzgalom mellett érdemük, hogy vegyes vallású kis községünkben 150 lélek sorakozott a szent ügy zászlója alá. Gyűlésünk fénypontját képezte volna egyházunk főgondnokának Lovag Sperker Ferencnek, az erd. rk. státus jószágigazgatójának szereplő megjelenése, de hivatalos kötelesség teljesítése parancsolta hirtelen elutazása megfosztott bennünket a gyűlésünkön való megjelenésétől, s így csak levelet olvashattuk, melynek értelme szerint lélekben velünk volt, s a legnagyobb lelkesedéssel ajánlotta fel fizikai, szellemi és anyagi erőit a szövetségnek, mely szövetségnek egyik szerezve, de hátor és lankadást nem ismerő közönségét kíván lenni.

— **Eucharistia társulat.** Ép most kaptam a sürgető felhívást a társulat „Értesítő”-jétől, hogy szólítsam fel a hátrálékos tagokat. Én tavaly meglettem, de gorombaságokat kellett zsebre vágnom. Mostan irtam az Értesítőnek, hogy aki egy évről hátrálékos, szüntesse be a lapot. Van olyan is, hogy 5 évre tartozik. Szíveskedjenek tehát a hátrálékos (2 K.) mielőbb beküldeni. S o t h y, egyleti igazgató.

— **Felolvasás.** A Kolozsvári Keresztény Szociális Egyesületben érdekes előadást tartott a „Ruthénekrol” Rónai János szatmáregyei áldozó pap. Különösen kiemelte, hogy a ruthén népből került Rákóczi katonái, akik most a heőzőnlő galiciai elődsi faj jóvóltából a legnagyobb nyomornak néznek elébe. Előadását sürű tappsal honorálta a jelenvolt nagy számú közönség.

— **A „Kolozsvári Keresztény Szociális Egyesület” sajtóünnepélye.** November hó 28-án volt a róm. kath. főgimnázium dísztermében a szépen sikerült sajtó-ünnepély. Az ünnepély szép programja mutatja, hogy az egyesület lelkes elnöke Kende János mindent megtett, hogy az egyesület tagjai és mások is tudomást szerezzenek a jó sajtó támogatásának fontosságáról és meggyőződéssel álljanak a nemes ügy szolgálatába. Jót átgondolt, szépen kidolgozott megnyitó beszédében végig vezetett az irodalom különböző ágain és kimutatta, mily veszedelmes méreg tartalmazó munkák jelennek meg és mily fontos ezek ellensúlyozására a lélek nemesítését célzó, krisztusi eszméket szolgáló jó sajtó támogatása. Szép beszédét a legnagyobb tetszéssel fogadták mindannyian. Az ünnepélynek egyik fénypontja volt Kereszt

Riza egyetemi hallgatóny gyönyörű szavalata. Szünni nem akaró taps jelezte a nagy hatást, melyet a Kolozsvárolt általánosan ismert kiváló szavalónó ért. Az ünnepi beszédet Rónay János, szatmáregyházmegyei áldozópap mondotta. Magas beszédének hatását nagyban emelte a kitünő szónok szép előadása, melyet nagy tetszéssel fogadtak. Utána Nagy Géza mely értekezéssel szavalta el Endrőli Sándornak „Visszavárlak” c. költeményét. Majd Kheill István és Mayer István gyönyörködtettek hegedű duettjükkel a közönséget. Végül a szép ünnepelet Trmal Rezső magasszárnyalású, lelkes beszéde zárta be. A szocializmusról mely tudással beszélt. Szép befejező beszéde mindenképen méltó volt a gyönyörű ünnepelethez.

— **Városi hírek.** A tulipán szövetség női osztálya nov. 22-én gyűlést tartott, melyen elhatározták a fehérenemű tanfolyam létesítését. A szövetség kötőgépjét vette Tescák Györgyné, nyomdánk gépészenek neje, ki a harisnyakötést megkezdte, s kéri a közönség pártfogását. — Id. Misselbacher cég alkalmazottai városunk szegényeinek 46 koronát ajánlottak fel. — Tejesarnok. A „Városi” vendéglőse rég érzett hiányon akar segíteni, mikor tejesarnokot nyitott, hol jó és friss tej állandóan kapható. — Papnövendékeink dalárdája nagy hatást ért el a mult vasárnap tartott népszövetségi gyűlésen. — Beállott a tél nálunk is teljes hidegességében. Volt már hózatvar, van jég s ha így halad, nem sokára csengős szánok járnak az utcákon. — Az első hajnali mise hétfőn volt a székesegyházban, melyen nagy közönség vett részt és a papnövendékek, kiket odahaza a hagyományos rórate kolbász várt. A hajnali miséket naponként 6 órakor tartják.

— **Az EMKE 1909. évi jelentéséből** olvassuk: Egyházi segélyekre és felekezeti iskolákra szerződés járadékok: 1. Alsóilosvai ref. iskola építésére 30 K., 2. Alsóötöki ref. iskola építésére 30 K., 3. Csomafáji ref. tanító 100 K., 4. Csomafáji ref. iskola építésére 30 K., 5. Hadrévi ref. iskola építésére 50 K., 6. Kajántói ref. iskola építésére 60 K., 7. Magyarésaholyi ref. iskola építésére 30 K., 8. Marosgezsei ref. lévita-tanító 100 K., 9. Maroszentannai ref. iskola építésére 30 K., 10. Mosszentkirályi ref. iskola építésére 30 K., 11. Medgyesi ref. lelkész 200 K., 12. Olahújfalusi ref. lelkész 100 K., 13. Pusztakamarási ref. iskola építésére 30 K., 14. Segesvári ref. lelkész 200 K., 15. Szászrégeni ref. iskola építésére 60 K., 16. Szentmargitai ref. iskola építésére 30 K., 17. Uzdszentpéteri ref. körlelkész 200 K., összesen 1310 K. — Kerestema jelentésben, mit adott az EMKE kath. célokra? Adatokat erre nem találtam, pedig hát a katolicizmus tett annyit a magyarsáért, mint a fentjeltek. De így szokott az lenni! Tőlünk csak a tagsági díj jó, — más semmi. Nem baj! Kollégáim figyelmét akartam felhívni erre, mert úgy tudom, sokan támogatják az EMKE. missziós (?) munkáját tagsági díjakkal.

— **Most jelent meg a X. sz. körlevél,** melynek elején, mint minden évben, úgy most is a kath. lapok és folyóiratok pártolására hívja fel a főpásztor papjait és híveit. Felhívja a figyelmet arra a mozgalomra, melyet a szabadkőműves paholyok a „Zászlóknak” c. ifjúsági lap ellen indítani készülnek, hogy annál szívósbabban kitartsunk a mi lapjaink mellett s híveinket is azoknak olvasására buzdítsunk.

— **Iparosoknak, kereskedőknek** jó alkalom kínálkozik, hogy a karácsonyi számunkban hirdessék magukat.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* A „Borromeus” hitszonoklati folyóirat (Győr: előfizetési ára 8 Kor.) megjelent vaskos füzetével megkezdte XXIV. dik évfolyomát. Az ádfenti és karácsonyi időszakra közöl igen tartalmas szentbeszédet és keresztény-oktatásokat, melyekben alaposan, világosan és korszerűen olyan fontos hitgizságokat fejteget népszerűen, hogy kitünő segédeszközül szolgál a lelkipásztoroknak híveik karácsonyhoz illő lelkületének a kifejezésére. Öszinte jóakarattal ajánljuk minden lelkipásztornak ezt a gondosan szerkesztett, érdemes folyóiratot.

* Hoós János zenetanártól (Temesvár Gyárváros) *Örökimádás* cím alatt megjelent, 30 egyházi éneket tartalmazó zenemű. A mű megírásánál szigoruan ragaszkodott az egyházi népének követelményéhez úgy a dallamszerkesztés, mint az orgonakíséret tekintetében. A legmagasabb hang a dallamokban „e”, míg a legalsó „c”-nél mélyebbre nem halad; ennél fogva felnőttek és gyermekek minden megerőltetés nélkül énekelhetik. Az orgona-kíséret egyszerű, tiszta akkordokból van szerkesztve, gondosan került a szerző az értelemzavaró dissonantiákat. Egy év lefolyása alatt ez már a második vallásos zeneműve, ami, tekintve korunk lstenagadásra hajló gondolkodásmódjára, dicseretre méltó, merész vállalkozás. Mult évben jelent meg „Mária Országá” című 27 Mária-éneke, amely diadallal járta be az egész országot. Egy év alatt e szerint 57 énekkel gyarapította az egyházi zeneirodalmat. „Örökimádás” ára 5 kor. „Mária Országá” 5 kor. Az összegnek postautalványon való beküldése ellenében a zeneművet bérmentve küldi meg.

* *Csiki árvák naptára.* Óriási a naptár-irodalom, a karácsonyi könyvpiac ez előőrsei már megjelentek. Nehány naptárt már ajánlottunk értéke miatt, a csiki árvák ajánljuk neves célja miatt és ettől eltekintve is a miénk, erdélyi illetve csiki emberek áldozatkésztségéről, óriási akarateréről és lelkesedéséről tesz tanúságot. Első szava természetesen kérelem, mert nagyot és ritkái akar jövőre nyujtani, tégyük ezt lehetővé azzal, hogy első lépésében támogatjuk. Ára 40 fillér, tiszta jövedelme teljes egészében az Árva és szeretetház céljaira fordítatik. Kapható Csíkszeredában.

* *Szent Ferenc Hírnöke* kiadta 1910-re naptárát, a Hírnök olvasóinak már 6 éve pótolhatatlan jóbarátját Tartalma jórészt szorosan a vallásos élet körébe vág, van azonban néhány általános ismereteket terjesztő cikke is. A naptár minden sorát szerafikus szellem lengi át — a kiadó beköszöntője ez. A naptár-irodalom most tendenciózus, — hiszen természetes is az eszmék kolportálásának ez a legsikeresebb módja. Mi már több naptárt ismerettünk s a legnagyobb készséggel mutatunk ezek között Szent Ferenc naptárát is azok számára, kik keresik és szeretik a szerafikus szellemet. Kapható Szent Ferenc Hírnöke, Kolozsvárt. á. 107.

* *Értékes ünnepi ajándékot* bízhatlan esekély árért képez az 1910. évre szóló Gyermeknaptár, mely az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában immár 11 év óta jelenik meg. Előttünk fekszik e naptár. A címlapot az állatrajzairól országszerte ismert Vezényi által készített gyönyörű színes kép díszíti, mely a birkanyáj közepette furulyázó pásztorgyermeket ábrázol. A 64 nyolcadrét oldalra terjedő és 34 szép képpel illusztrált könyv ára 10 fillér, melyből 2 fillér a tanítók özvegyeinek és árváinak gyámolítására szánt Eötvös-alapot illeti. Elbeszélések, versek, történetek, mesék foglaltanak

a könyvben, mind arra célozva, hogy a gyermekekben a nagy természet s különösen az állatok iránti érdeklődést és szeretetet felkeltse és így terjessze az állatvédelem eszméjét, melynek erkölcsnemesítő volta mellett, nagy jelentősége van a közigazdaságban is. Majdnem 30 at megítél, köztük több pályadíj-nyertes dolgozatban igen vonzó, közhasznú és tanulságos tudnivalókat hordtak össze a többnyire tanítással foglalkozó szerzők, úgy, hogy tekintettel a könyv nemes célzatára és igazán páratlan olcsóságára, csak ajánlani tudjuk beszerzését mindenkinek, aki akár gyermekeinek, akár szegény iskolás gyermekeknek, örömet akar okozni és egyben a gyermekek érzelmi világának nemesítésére kíván hatni és azok örömeiben maga is örömet leli. Az egész kedves naptárt a keresztény szellem jellemzi. A Gyermekeknaptár legcélzerűbben postautalványon megrendelhető az Országos Állatvédő Egyesületnél, (Budapest, IX., Ernő utca 11—13.) mely a naptárakat portómentesen küldi meg a megrendelőnek. A jelentékeny postaköltség lehető csöktenése érdekében azt kéri az egyesület, hogy egy-egy címre lehetőleg 10 példány rendeltesse meg 1 korona árban.

* **Aktuális Könyvtár** cím alatt nagyszabású, teljesen eredeti irodalmi vállalkozás indult meg Budapestén Sz o m a h á z y I s t v á n szerkesztésében, mely egy még egészen új, eddig ismeretlen téren nyit ösvényt. Egy sajátos irodalmi műfajt teremt meg. Beleviszi az irodalomba művészi eszközökkel dolgozó aktualitás hatalmas erejével. Az első kötet **G o d á n y i Z o l t a n** munkája **R e p ü l ő g é p e n a z e s z a k i s a r k r a**, melyben fantasztikus esetben esetlet az ötven év múlva történendő eseményeket. Az ő regényében a repülőgép oly közismert fogalom, mint ma a vasút vagy az automobil. Ára 1 korona 50 fillér. Kacagó szélhámosok a címe a 2. füzetnek, melyet a kitiűnő író, **C h o l n o k y V i k t o r** írt. Két nagyszabású tolvajcsíny beszélt el szellemes, humoros modorban s felemlíti a rendőrség legutóbbi baklövést és a postatolvajokat is. Ára 20 fillér. **K a p h a t ó k a z A k t u á l i s K ö n y v t á r** kiadójában, IV., Veres Pálné-utca 16.

* **„Katholikus Háziasszonyok Lapja”** az egyedüli folyóirat, amely nyíltan bevallott katolikus szellemben küzd a nők érdekében és első sorban a családi tűzhely védelmét és ezzel kapcsolatosan az égetően sürgős családügy rendezését tűzte ki feladatául. Munkatársai a katolikus írők legkiválóbbjai és ezeknek szociális irányú, oktató és szórakoztató cikkei méltán helye foglalhatnak bármely család asztalán. Külön rovat tárgyalja a gazdasági és háztartási teendők összes hasznos tudnivalóit, amelyekben úgy szólván naponként szükség van. A lap minden hó 15-én jelenik meg, előfizetési ára egész évre 3 korona. Az előfizetési pénzek a szerkesztőséghez Budapest, Váci utca 19-ik száma alá küldendők.

Levelezések.

Nyílt levél a szerkesztőhöz.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

A „Közművelődés” 46. számában olvastam Apponyi legújabb rendeletének ismertetését, mely a népoktatási intézetek tanulóinak erkölcsi érületében tapasztalt elfajulási tünetekről panaszkodik. A közoktatásügyi miniszter úr a tanítók és hitoktatók egyöntetű eljárásától várja és reméli a baj orvoslását. Szerény véleményem szerint azonban ez az intézkedés korántsem lesz kielégítő, mert sem a tanító, sem a hitok-

tató nem rendelkezik annyi szabad idővel és nincs is annyi alkalma, hogy az ifjúságra állandó felügyeletet gyakoroljon és hogy a házi nevelés hiányait és esetleges veszedelmeit pótolja, illetőleg ellensúlyozza. Az egész társadalom munkássága szükséges ahhoz, hogy az ifjúságot, „a haza reményét” ettől az erkölcsi züléstől megóvja. Bátorodom a mélyen tisztelt szerkesztő urat és a „Közművelődés” olvasó közönségét figyelmeztetni egy egyesületre, mely ezzel a kérdéssel foglalkozik és Svájcban már évek óta szép eredménnyel működik, sőt némi állami segítyben is részesül, az úgynevezett: „Jugendbund“-ra. Leginkább kispapokból és néhány lelkes egyetemi hallgatóból áll a szövetség vezetősége, kik a tanítók segítségével maguk közé gyűjtik a népiskolák tanulóit, hogy velük közvetlenül érintkezve a keresztény eszméket terjesszék közöttük és így erkölcsi nivójukat is emeljék.

A szövetség ezt az eszmét különféle eszközökkel igyekszik megvalósítani. Minden vasárnap délután összegyűjtik a vezetők a város tanuló ifjúságát; nyáron együtt játszanak a szabadban, torna- és katonai- gyakorlatokat tartanak, esetleg kirándulásokat terveznek teljes uszonnával, télen pedig valamely iskolateremben szavalatokat, szerényebb előadásokat rendeznek a gyermekekkel, vagy valami aktuális témáról ismeretterjesztő előadást tartanak (például az alkoholizmusról, a helyes táplálkozásról, a tisztaságról, a szellőztetésről stb.) Ezekre az előadásokra a szülők is hivatalosak, s rendszeren igen szép számmal jelennek meg. Azonkívül megfogadják a tagok, hogy mindenféle szesz italról tartózkodni fognak, míg az iskolákat látogatják. Kárpótlásul szép díszes jelvényt tűzhetnek föl a mellükre, melyekre a kis emberek igen büszkék s amelyek egyúttal hatalmas agitációs eszközül is szolgálnak, mert úgyszólván itt már szegényszámba megy a „Jugendbund” aranyos keresztje nélkül megjelenni az iskolában vagy az utcán. De a vezetőség arra is kiterjeszti a figyelmét, hogy a tagok tényleg meg is tartásák a szabályokat; azért időnkint látogatásokat tesz a szülőknél felváltva egyik vagy másik vezető és szívükre beszél, hogy a gyermekeknek ne adjanak szesz ital inni és lehetőleg ők maguk, a szülők se igyanak gyermekeik jelenlétében, nehogy rossz példát adjanak. Ezeknek a látogatásoknak meg van az a praktikus haszna, hogyha nem is szünteti meg, de nagyban korlátozza az alkoholizmust a családok körében és ennek áldását megérzi az egész társadalom.

Ez a „Jugendbund” működésének rövid vázlata és ezt az egyes vezetőknek kell praktikus, életrevaló tartalommal kitölteni. Azt hiszem nálunk Magyarországon is elkel volna egy ehhez hasonló egyesület és különösen elkel most, mikor már az Apponyi-féle rendelet is felismerte a fiatalság nevelésének hiányait és ferdeségeit.

Természetesen a dolog nem olyan egyszerű; igen sok időldozatot és fáradságot igényel kiváltképen a vezetők részéről, de az a sok lelki öröm, mit az ifjúság körében tapasztalni fognak és a sok tanulás, melyet ebből a működésükből meríthetnek, bőséges jutalom lesz fáradságukért; nem is említve azt a jutalmat, melyet a mi Urunk Jézus Krisztus ígért nekünk: „Et qui suscepit, unum parvulum talem in nomine meo, me suscepit!”

Maradok a mélyen tisztelt szerkesztő úrnak tisztelője:

Fribourg, 1909. november 25-én.

V. A.

Szerkesztői üzenetek.

K. Az Eucharistia társulat rendkívül sok privilegiumot nyújt tagjainak s még t ö b b e t az egyházmegyei igazgatónak, a mi az oltárkiváltságot és a gyászmezeit tartást illeti. Így is van az rendjén. Lépjén be.

B. „Milyen az a griff madár?” — kérli. Akik viszszaemlékeznek még a gyermekeségük boldog „mese korára” azoknak egyhangú véleménye szerint: óriási madár — tollai oly erősek mint a kard, vagy nyíl, azért érkezik a mesében mindig oly nagy zúgással, ijesztő zajjal s mindig olyankor, mikor a mese hőse már elér valamit. Mindig újabb fordulat ad a mesének. — Ennyi már elég legyen. Üdvölet.

Fribourg. Szíveskedjék megnézni, milyen bélyeg van rajta s a szerint beküldeni az előfizetést. Köszönöm a szerlemeket.

Cs. Jóna. A küldött dolog a karácsonyi mellékletben fog jönni.

Az én furesa barátaim. A nemzetközi nyelv. (Bösterködés nélkül!) Szent Péter madárkái. A törpékországa. Az örökimáda s templomában a karácsonyi számban fogunk megjelenni. Visszafejlődésünk most nem vált be; a multkori meg idejét multa.

Hírek beküldőinek összeségben mondok köszönetet s továbbra is legyen gondjuk lapunkra.

Fogarason minden csendes?

A Kossuth mauzóleum felavatási ünnepélyét bőven olvastuk már a napilapokban; ilyenre nincs hely szük lapunkban. A figyelmet nagyon köszönöm önnét Budapestről.

A kiadóhivatal üzenete.

K. P. Előfizetése rendben van 1908. jún. 30-ig. Hátrélék 1909. dec. 31-ig 12 korona.

Kitüntetve az 1907. évi Pécsi országos kiállítás alkalmával.

:: az Országos Iparegyesületi nagy ezüstéremmel. ::

Alapítattott: 1873 Telefonszám: 424.

KRISZTIAN JÓZSEF és FIA

mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz- és fáklya raktára a pécsi Szekesyegyház viaszgyertya szállítója, PÉCSETT.

Főüzlet: Fióküzlet:

SZIGETIORSZÁG-ÚT 3. SZ. JÓKAI-TÉR 9. SZ.

Ajánljuk a főtisztelendő papságnak füstmentes, szagmentes és nem cseppegő valódi méhviaszgyertyáit.

Szőlőoltványokat

szállít amerikai sima és gyökeres vesszőket különféle fajokban, fajtisztaságért jótállva legdusabb választékban a már évek óta oltónek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti első szőlőoltvány telep

Tulajdonos: CASPARI FRIGYES Medgyes 76 sz. (Nagyküküllő megye.)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben találhatók az ország minden részéről érkezett elismerő levelek, emellett minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségűektől úgy szó, mint irásbelileg bizonyosságot szerezhet magának fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

Melczer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-
lomi gyertyáit minden kívánt
nagyságban viaszból, stearin-
ból és ceresinből. 🕯️🕯️🕯️

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -
szertartása s minden más egy-
házi hivatalos nyomtatványok
nagy készletben kaphatók:

Papp György

könyvnyomdájában

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alapítattott 1840-ben,
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. . .

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

**saját találmányú cs. és kir. sza-
badalmazott harangjait**, melyekkel
igen tetemes súly és armetakarítás eretik el-
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 klg. súlyu
harang hangja egy más régebbi szerkezetű 460
klg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű for-
gatható vasharang felszerelést, melyek,
a tornyot nem raskódtatják, járásuk oly köny-
nyed, hogy egy gyermek is több harangot
huzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-
ható vasszerelése való atalakításat, — repedt haran-
goknak újraváló ontését vagy csekély felülízetés
mellett való becserelését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb
szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reve-
rendák és címádák, papi civil öltönyök**
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák:** casualák, pluvialek, velumok, bal-
dachinumok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók,
karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól
eszközöltenek.

! **Költségvetés, árjegyzék ingyen.** !
— Személyesen is megjelenek — !